

LUNDS
UNIVERSITET

Lunds Universitet

Institutionen för kommunikation och medier

Retorik C, Uppsats 15 hp

Isaak Borda Olsson

**Aleksandr Dugins apokalyptiska strid - En topikanalys om
verket *The Great Awakening vs The Great Reset*(2021)**

Examinator: Lisa Källström

Handledare: Anders Eriksson

Institutionen för kommunikation och medier

HT 2023

Abstract

The essay analyzes the theorist who is known as Vladimir Putin's advisor, Aleksandr Dugin. He is a man who inspired Putin's rhetoric with his highly right-wing, imperialist and populist ideas. Essays and headlines in newspapers have been written about him with the intention to understand more about his world. This essay studies and analyzes the apocalyptic content found in Aleksandr Dugin's work, which is called *The Great Awakening vs The Great Reset*. Through the analysis three questions are to be answered. The first one is, how can we understand the book *The Great Awakening vs The Great Reset*? Second question is, what are the apocalyptic elements of the book? The last question that will be answered is, what are the consequences for the apocalyptic that is presented in Aleksandr Dugin's book? Along with these questions, the focus within this essay is to understand how Dugin uses apocalyptic themes to spread his message towards those he appeals to with his book. The analysis uses three topos found in Stephen D. O'Leary's book "Arguing the apocalypse: A Theory of Millennial Rhetoric" in order to understand how Aleksandr Dugin uses an end of the world narrative, also known as apocalypticism to appeal to his listeners. The topos are: Evil, Time and Authority. The conclusions found in this essay was that Dugin's book was highly anti-liberal and anti-globalist. The apocalypticism within the book covered the three topos found in Stephen D. O'Leary's book.

Dugin. Apocalypticism. Rhetoric. O'Leary. Neo-Eurasianism. Right-wing populism.

Innehållsförteckning

- 1. Inledning 4**
 - 1.1 Syfte och frågeställning 5**
 - 1.2 Bakgrund 6**
 - 1.3 Material och avgränsning 9**
 - 1.4 Tidigare forskning 23**
 - 1.5 Teori och metod 25**
- 2. Analys 26**
- 3. Diskussion och slutsats 38**
 - Käll- och litteraturförteckning 41**

1. Inledning

Som åhörare har man fått bevittna hur Vladimir Putin för fram sina starka åsikter kring olika händelser och saker som utspelar sig i världen. Ett exempel är Putins uttalanden om den ryska invasionen av Ukraina. Genom att ta del av Putins åsikter får man en större inblick i hans syn på världen. Samtidigt som vi vet att Putin står för sina åsikter, vet vi också att han ideologiskt sett inte agerar ensam. Som politiker är han beroende av personer som influerar hans tankesätt. En person som agerar som Putins rådgivare är den ryske filosofen och teoretikern Aleksandr Dugin. Dugin beskrivs i olika nyhetsidor och av journalister som Putins hjärna. Nyhetsmedier påtalar att Dugin inte har någon anknytning till Kreml. Samtidigt är det givet att han influerar Putins retorik. I artikeln ”Aleksandr Dugin: Who is Putin's brain and what is his view of Russia's war in Ukraine?” i *Euronews* att en av likheterna är att Putin nämner saker som Dugin har skrivit. En av dessa saker är termen Novorossiia, det nya Ryssland, en historisk term för ett område som Ryssland ägde under 1700-talet. Numera tillhör området Ukraina och journalister beskriver Putins användning av termen som ett sätt att visa att Ryssland kommer att ta över området.¹

Ett ämne som kanske är främmande men som existerar i vår värld är apokalyptik. I allt från klimatretorik, till högerextrema rörelser kan vi hitta detta ämne. Ordet apokalyptik betyder att avslöja på grekiska och utgår från att det finns en person som avslöjar sanningen som de flesta inte vet om. Sanningen handlar om att det finns en undergång. Varför detta ämne är viktigt i denna analys är eftersom Dugin har skrivit en bok som heter *The Great Awakening vs The Great Reset*. Boken belyser att det finns en ondskas i världen som måste bekämpas och att det finns folk som kan stoppa den. Ont mot gott är det centralaste inom apokalyptiska narrativ. Till exempel har George W. Bush använt sig av detta narrativ för att rättfärdiga invasionen av Irak. I Dugins fall är han en nyckelperson för att förstå hur ryska ultrakonservativa, höger personer tänker och agerar. Mycket av kunskapen som de bär på finns i Dugin's teorier. Genom att studera hans verk kan man förstå hur apokalyptiken i hans verk fungerar idag och vad den kan få för konsekvenser.

¹ Alasdair Sandford, ”Aleksandr Dugin: Who is ‘Putin’s brain’ and what is his view of Russia’s war in Ukraine?”, *Euronews*, 2022-08-22.

1.1 Syfte och frågeställning

I denna analys kommer fokuset att ligga på att analysera Dugins verk *The Great Awakening vs The Great Reset*. Anledningen till varför just det verket har valts är eftersom den innehåller skriven information om hur han ser på världen. Man får en stor inblick på hur Dugin ser på världen genom ett verk som täcker många tankegångar som kan pusslas ihop till en världssyn. Fokuset är att studera apokalyptiken i Dugins verk, men samtidigt är det viktigt att studera hela hans världssyn som inte enbart består av apokalyptiken så att man förstår att det bara är en pusselbit i gåtan att förstå hur han ser på världen. Eftersom verket är skrivet av Dugin får man en tydligare bild av vad han tänker eftersom han är upphovsmannen.

Syftet med denna analys är att undersöka hur Aleksandr Dugins apokalyptik är utformad och vad de har för konsekvenser i praktiken. Är Aleksandr Dugins apokalyptik en viss speciell typ av apokalyptik? Mina huvudfrågor som jag vill få besvarade är:

1. Hur kan man förstå boken *The Great Reset vs The Great Awakening*?
2. Vad är de apokalyptiska dragen i *The Great Awakening vs The Great Reset*?
3. Vad är konsekvenserna för Aleksandr Dugins apokalyptik som presenteras i boken?

Frågorna är relevanta eftersom med hjälp av dem kan man som analytiker förstå boken på ett djupare sätt. Att förstå bokens innehåll är viktigt eftersom annars förstår man inte varför Dugin har valt att använda sig av apokalyptiska teman och tongångar i sin bok. Att analysera de apokalyptiska dragen i boken är väsentligt eftersom då får man en bild hur just apokalyptiken som innebär bland annat tankar om domedagen påverkar Dugins världsbild. Den sista frågan om vad apokalyptiken som presenteras i boken får för konsekvenser är också en central fråga med tanke på att bokens innehåll är apokalyptiskt och annat. Frågan är om boken når den tilltänkta målgruppen och påverkar dem till handling eller om det inspirerar dem på något sätt.

1.2 Bakgrund

Som ideolog var inte Aleksandr Dugin någon som stod i skuggan och tänkte i sin ensamhet. Han stod snarare utanför skuggorna och visade var han står. Dugins namn har dykt upp ofta i media och i artiklar i samband med Ryssland. I artikeln ”Den Duginska fascismen sveper över Ryssland” skriver författaren Daniel Vergara att Dugins namn dök upp i samband med Rysslands annektering av Krim eftersom då förekom det artiklar som försökte analysera varför Ryssland gjorde som de gjorde. Mycket av det som Dugin sade tidigare gällande Ryssland och omvärlden har använts av Putin. Vergara förklarar att vissa av de idéer som Dugin förde fram redan under 90-talet om imperiets uppståndelse, om Ukraina och erövringen av Svarta havet har nu blivit accepterat. Det Dugin skrev innan, menar Vergara implementerar Putin nu.²

Samtidigt som Dugins namn blev relevant i samband med Rysslands annektering av Krim började hans historia inte med det. I boken *Handbook of Conspiracy Theory and Contemporary Religion* skriver författarna Victor Shnirelman och Michael Hagemester mer om hans bakgrund. Hagemester lyfter fram att Aleksandr Dugin sedan början av 90-talet har ägnat sig åt att sprida apokalyptik som är en mix av eskatologi och esotericism, samt element av europeisk och muslimsk traditionalism.³ Begreppet apokalyptik innebär en religiös litteraturgenre som främst handlar om livets slut, världens undergång. Begreppet kommer från den judeo-kristna traditionen och betyder ”avslöja” eller ”uppenbara”. I detta fallet är det att sanningen avslöjas. Eskatologi som begrepp betyder, läran om den yttersta tiden. Läran utgår från att studera världens undergång. Esotericism är ett svårdefinierat begrepp som innefattar läror som både kan vara religiösa eller icke-religiösa som bär på olika hemliga kunskaper som enbart de som tillhör gruppen vet om.

Victor Shnirelman skriver i kapitlet ”Alexander Dugin: Between Eschatology, Esotericism and Conspiracy Theory” att Uppenbarelseboken utgör basen för Dugins världsbild. Shnirelman belyser att Dugin identifierar tusenårsriket med Ryssland och Västvärlden som ”dödens son”. Man kan tolka det som att Dugin menar att Ryssland är de goda som bidrar med ett tusenårsrike och att Västvärlden bringar död eftersom de kallas för dödens son.

² Daniel, Vergara, ”Den Duginska fascismen sveper över Ryssland”, *Expo*, 2022-08-21.

³ Michael, Hagemester, ”The Third Rome Against the Third Temple: Apocalypticism and Conspiracism in Post-Soviet Russia”, *Handbook of Conspiracy Theory and Contemporary Religion*, Brill, 436.

Förutom att Dugin utgår från uppenbarelsboken, betonar Shnirelman att han utgår från eskatologiska idéer som katechon. Katechon är ett bibliskt begrepp som betyder att hålla tillbaka Antikrist från att komma till jorden och uppenbara sig. Antikrist innebär ondska i sammanhanget. Shnirelman skriver i samma kapitel att år 1992 hävdade Dugin att katechon har förlorat sin kraft, men att Ryssland kommer att se till att det får kraft igen. Katechon är ett centralt begrepp för Dugin som Shnirelman menar att han kommer tillbaka till längre in i sin karriär.⁴

Dugins uttalanden har även haft apokalyptiska inslag i olika sammanhang. Ett av dessa sammanhang är när han uttalade sig om kriget mellan Ukraina och Ryssland. I artikeln ”Vladimir Putin’s guru says ‘nuclear apocalypse likely’ if Russia faces Ukraine defeat”, i tidningen *Mirror*, citerar Tim Hanlon Dugin i ett uttalande där han hävdar att Ryssland krigar vid Guds, himlens och jordens sida och själ. Vidare hävdar Dugin att en nukleär apokalyps väntar om Ryssland förlorar kriget.⁵ Uttalanden som detta gör att det kan vara intressant att fördjupa sig på Aleksandr Dugins förhållande och ställning till apokalyptik som ett sätt att se världen.

I artikeln ”Who is Russian ultranationalist Alexander Dugin?” i *Al-Jazeera* skriver författaren David Child mer om Dugins bakgrund som är viktig för att förstå vem han är. Child lyfter fram att under 1990-talet attraherade Dugin nationell uppmärksamhet då han började skriva för en högerextrem tidning kallad ”Den”. Samtidigt som han skrev för tidningen, skrev han ett manifest kallat ”The Great War of the Continents”. I detta manifest menar David Child att Dugin förde fram en ultranationalistisk vision om att Ryssland ska agera som ledare för ett eurasiskt imperium som ska kämpa mot vad Dugin anser är det dekadenta Väst. Eurasiskt imperium innebär i sammanhanget ett imperium som inbegriper Europa och delar av Asien. Mot slutet av artikeln riktar författaren sitt fokus på ideologin eurasianism, något som kom att spela en stor roll för Aleksandr Dugins tänkande.

Frågan är vad är eurasianism? Som begrepp innebär det en socio-politisk rörelse som äger rum i Ryssland. Ideologin står för att Ryssland varken är europeisk eller asiatisk utan den är en eurasiskt stat där ryska världen styr. Ideologin Eurasianism är ett ämne som behandlas i

⁴ Victor Shnirelman, ”Alexander Dugin: Between Eschatology, Esotericism, and Conspiracy Theory”, *Handbook of Conspiracy Theory and Contemporary Religion*, Brill, 2019, 448.

⁵ Tim, Hanlon, ”Vladimir Putin’s guru says ‘nuclear apocalypse likely’ if Russia faces Ukraine defeat”, *Mirror*, 2022-09-22.

artikeln ”Aleksandr Dugin, a chief promoter of Russia’s war in Ukraine, is sometimes called ‘Putin’s philosopher.’”, publicerad 2022 i *New York Times*. Författarna Austin Ramzy och Anton Troianovski belyser att Dugins tänkande bygger på idéer från den socio-politiska rörelsen Eurasianism. Eurasianismen främjar enligt författarna att Ryssland är en distinkt civilisation som borde utforma kontinent överskridande stat med länder som tidigare tillhörde det ryska imperiet. Fokuset för ideologin är att främja Rysslands storhet som ett unikt land som varken tillhör Asien eller Europa.

I artikeln ”Did Aleksandr Dugin’s Neo- Eurasianism Inspire Russia’s War in Ukraine?” beskrivs ytterligare en viktig sida av Dugin, hans negativa attityd gentemot USA och Västvärlden. Författaren Robert Semonsen understryker att efter Dugins politiska åsikter utvecklades sedan 1980-talet kom han att se forna Sovjetunionen som en nödvändig mur mot spridningen av västerländsk liberalism. Semonsen betonar att efter Sovjetunionen föll såg Dugin en triumf för vad han kallar ”Atlantiska Väst”, vilket inbegriper USA och Västeuropa. Efter Sovjetunionens fall, påtalar författaren att Dugin ansåg att det hela var en geopolitisk katastrof för Ryssland och många andra länder som var beroende av Ryssland hamnade i händerna på amerikansk liberalism och globalism.

Samtidigt som Dugin ansåg att Ryssland och världen befann sig i ett katastrofalt läge, lyfte han fram en ny gren av Eurasianism. Robert Semonsen beskriver i sin artikel att Dugin lyfte fram en ny sort av Eurasianism som han kallar Neo-Eurasianism. Dugin förespråkar genom sin Neo-Eurasianism att Ryssland bör vidta aggressiva handlingar för att återställa sin så kallade ”rätta plats” som beskyddare av regionen som Ryssland befinner sig i.

Bakgrunden till Dugin’s bok *The Great Awakening vs The Great Reset* som kommer att analyseras, är att den publicerades 2021 av det högerextrema bokförlaget Arktos. Bokens namn ”The Great Reset” syftar till ett ekonomiskt projekt som lyftes fram av World Economic Forum i Davos, Schweiz. Det ekonomiska projektet lanserades av bland annat World Economic Forums grundare Klaus Schwab och kung Charles som under tiden av lanserandet var känd som Prince Charles. I sin bok vill Dugin problematisera detta projekt, kallat ”The Great Reset” och beskriva dess negativa konsekvenser. Vad gäller namnet ”The Great Awakening” innebär det enligt Dugin ett uppvaknande hos folk som kan se problematiken det ekonomiska projektet The Great Reset har på världen.

1.3 Material och avgränsning

Materialet som kommer att analyseras i denna analys är boken *The Great Awakening vs The Great Reset*, skriven av Aleksandr Dugin själv. Sidorna som kommer att analyseras är 4-58. Fokuset kommer att ligga på att analysera de apokalyptiska dragen från de sidorna och att undersöka vilka konsekvenser apokalyptiken kan få i praktiken. Fokuset kommer även att ligga på att redogöra för avsnitten The Great Reset och The Great Awakening. Den första delen The Great Reset lyfter fram projektet The Great Reset som introducerades i Davos 2020, vars syfte enligt Dugin var att sprida globalistiska och liberala reformer inte enbart i Europa, utan över hela världen. Dugin redogör i denna del för hur The Great Reset påverkar världen och problematiserar det starkt. Problemen lyfts fram, vilka som drabbas av problemen, vad problematiken leder till och vilka som kämpar emot The Great Reset.⁶

Nästa del, som kallas för ”The Great Awakening”, är ett svar på den påstådda problematiken som ”The Great Reset” skapar. Fokuset i avsnittet är att främja vad som kan göras för att stoppa projektet ”The Great Reset”. Dugin beskriver ”The Great Awakening” som ”The Great Resets” direkta motsats. Han förklarar att ”The Great Awakening” som slogan härstammar från ett uttalande som den amerikanske konspirationsteoretikern Alex Jones har hållit. Trots att Jones nämns som myntaren av begreppen läggs inte stor vikt vid honom under avsnittet. Hur som helst är det viktigt för Dugin att främja vad andra länder gör för att motverka The Great Reset och vad framtiden har att ge för att stoppa den påstådda katastrofen som han menar kommer att inträffa om hotet vinner.⁷

Bortsett från Dugins bok *The Great Awakening vs The Great Reset* finns det litteratur som behövs tas upp för att förstå mer om Dugins bakgrund och varför han är en lämplig person att studera när det gäller ämnet apokalyptik.

I boken *Handbook of Conspiracy Theory and Contemporary Religion* går Victor Shnirelman in på Aleksandr Dugins bakgrund. Shnirelman lyfter fram att uppenbarelseboken låg till grund för Dugins syn på historien. Samtidigt belyser Shnirelman att Dugin identifierar tusenårsriket med Ryssland, som står i kontrast till väst enligt Dugin. Något som betonas är rollen *katechon* har för Dugins ideologi. Shnirelman skriver att *katechon*, som betyder han

⁶ Aleksandr, Dugin, ”1. The Great Reset”, *The Great Awakening vs The Great Reset*, Arktos, 2021.

⁷ Dugin, ”4. The Great Awakening”.

som håller tillbaka ondskan, appliceras av Dugin på det ryska folket eller Ryssland i sig. *Katechon* är alltså starkt associerad till det ryska folket enligt Dugin. Enligt Victor Shnirelman började detta fokus på *katechon* i relation till det ryska samhället, med att Dugin tidigare försökte överföra missionen som *katechon* hade i det östromerska riket till Ryssland. Det betonas att rollen som *katechon* hade i östrom försvagades efter Konstantinopels fall. Samtidigt i Ortodoxa Ryssland överlevde den kristna tron, vilket gjorde att *katechons* funktion överfördes till den ryska tsaren.⁸ Den ryske tsarens roll som *katechon* skriver Michael Hagemester om i samma bok. Han skriver i kapitlet ”The Third Rome Against the Third Temple: Apocalypticism and Conspiracism in Post-Soviet Russia” att den ryska tsaren agerar som *katechon*, det blockerande, återhållande kraften.⁹

I det ovannämnda kapitlet förklarar Hagemester att Rysslands historia framstår som att det befinner sig i ett fält där en osynlig strid pågår mellan de mörka och ljusa krafterna. Vidare skriver han att enligt förespråkare av den sakrala historien i Ryssland, ligger Ryssland för närvarande i en grav, medvetlös, men en mirakulös uppståndelse är inte långt borta. Hagemester lyfter även fram att visionen av Rysslands avgörande roll i frälsningshistorien, stöds av doktrinen om att Moskva är det tredje Rom. Tredje Rom kommer från ett yttrande av munken Filofei som sade: ”For two Romes have fallen, and the third stands, and a fourth shall never be”. Det som menas är att efter två Romerska imperium har fallit, måste det komma ett imperium som kan bli tredje Rom. Hagemester fortsätter och beskriver att efter Roms fall, och ”sveket” från Konstantinopel, blir Ryssland det sista riket av sanna troende. Med sanna troende menas de som tror på den gamla ortodoxa läran. Hagemester betonar att om det ryska kungadömet faller slutar historien, med ankomsten av antikrist, den andra ankomsten av Kristus och etablerandet av Guds kungadöme. Tills den tiden är heliga Ryssland och deras härskare, utvalda av Gud och är destinerade att hålla tillbaka undergången för världen, förklarar Hagemester.¹⁰ Något viktigt som han belyser är att sedan 90-talet har Dugin förmodligen varit en följare av de apokalyptiskt inspirerade Old Believers.¹¹ Denna term ”Old believers” innefattar öst-ortodoxa kristna som följer de rituella praktiker som utövades innan reformer gjordes.

⁸ Shnirelman, ”Alexander Dugin: Between Eschatology, Esotericism, and Conspiracy Theory”, 448-449.

⁹ Hagemester, ”The Third Rome Against The Third Temple: Apocalypticism and Conspiracism in Post-Soviet Russia”, 430.

¹⁰ Hagemester, ”The Third Rome Against The Third Temple: Apocalypticism and Conspiracism in Post-Soviet Russia”, 429-430.

¹¹ Hagemester, ”The Third Rome Against The Third Temple: Apocalypticism an Conspiracism in Post-Soviet Russia”, 436.

Termen Old Believers är något som J.Eugene Clay går in på i sitt verk som kallas *Apocalypticism in Eastern Europe*. Han beskriver att kristen apokalyptik i Östra Europa uppkom som en reaktion på de liturgiska reformer som Patriarken Nikon av Moskva introducerade för att anpassa ryska seder till grek ortodoxa sådana. Clay preciserar att de som opponerade sig emot dessa liturgiska reformer kom att kallas för "Old Believers". Old Believers förespråkar en syn som är eskatologisk och apokalyptisk. För förtydligandets skull är eskatologi en tro på undergången och apokalyptik är en litteraturgenre som innehåller verk om undergången eller domedagen. Denna apokalyptiska syn hos Old Believers har sitt ursprung i en lång historia av apokalyptiska tankar som har frodats i Östra Europa. J. Eugene Clay förklarar i *Apocalypticism in Eastern Europe* att apokalyptiken som i denna kontext är tankar om domedagen, har spelat en dramatisk roll i östra Europa. Han betonar att från 900-talet och framåt har östeuropeiska ortodoxa stater legitimerat sitt styre genom att hämta från bysantinsk eskatologi. Förutom det understryker Clay att kristna eskatologiska narrativ öppnade upp en väg för ryssar och andra östeuropéer att göra deras egna historiska situationer meningsfulla. Eskatologiska narrativ innebär narrativ som utgår från tankar om att jorden kommer gå under och att något måste göras. Eskatologiska narrativ hjälpte alltså djupt religiösa människor i Östra Europa att skapa mening i historiska situationer som drabbade dem. Dessutom betonar Clay att apokalyptiska narrativ användes som ett sätt att legitimera stater, som den tredje Rom doktrinen legitimerade Moskva.¹²

Vad gäller hur Aleksandr Dugin ser på världen kan man konstatera att mycket består av ett eskatologiskt tankesätt. Michael Hagemester belyser i boken *Handbook of Conspiracy and Contemporary Religion* att Dugin anser att mänsklighetens historia har bestämts av en ockult planetär kamp mellan två antagonistiska krafter som är landbaserade områden mot havsbaserade områden. Detta tankesätt som Dugin bygger på att världen består av onda och goda krafter. I samma kapitel som nämnts tidigare, lyfter Hagemester fram att dualism och determinism är avgörande markörer i myten om en världskonspiration. Förutom det nämns det att myterna är baserade på tron på att historiens gång är förutbestämd och går mot ett slutmål. Detta mål definieras av konspiratörer som presenteras som omnipotenta globala agenter vars mål är att inneha obegränsat styre över hela mänskligheten.¹³

¹² J.Eugene, Clay, "Apocalypticism in Eastern Europe", *The Encyclopedia of Apocalypticism*, 1998, 298-317.

¹³ Hagemester, "The Third Rome Against The Third Temple: Apocalypticism and Conspiracism in Post-Soviet Russia", 436.

Mycket av Dugins ideologi består även av en stark aggressiv ton mot Västvärlden.

Hagemeister citerar en man vid namn Arkadii Maler som skriver om Dugins syn på väst. Maler beskriver att Rysslands eskatologiska mission är att fullfölja sin centrala katechoniska roll i kampen mot "The New World Order", "det gudlösa Väst", med sin materialism och liberalism. Detta är alltså en syn som genomsyrar Dugins tankesätt och individer som delar hans tankesätt i främst Ryssland.¹⁴

Eftersom fokuset i denna uppsats är på Dugins verk *The Great Awakening vs The Great Reset* är det viktigt att man som läsare får en förståelse kring innehållet. En förståelse får läsaren genom att en redogörelse av alla kapitel görs innan analysen. Genom en redogörelse är det enklare att följa med i analysen eftersom annars kan det mesta som nämns kännas främmande för läsaren. För varje kapitel som redovisas kommer en sammanfattning av innehållet att göras. Varje kapitel som redovisas kommer att ha en rubrik på svenska, översatt från engelska direkt från boken.

"Den stora återställningen"

För att förstå vad boken *The Great Awakening vs The Great Reset* handlar om krävs en redogörelse av avsnitten The Great Reset och The Great Awakening. Genom en redogörelse av de båda avsnitten kan man som läsare få en större förståelse av vad boken handlar om.

Det första avsnittet kallas på engelska The Great Reset, vilket kan översättas till "den stora återställningen". I början av boken lyfter Dugin fram att World Economic Forum, som är en organisation som beslutar om viktiga politiska frågor som kan påverka världen, håller en konferens 2020 i Davos, Schweiz. Dugin beskriver att på konferensen introducerade organisationens grundare, Klaus Schwab och prins Charles, en ny riktning för mänskligheten som kallas för the Great Reset. Som begrepp kopplas det till dessa personer eftersom det var de som myntade begreppet. I kapitlet handlar mycket om vad målet med The Great Reset är för Klaus Schwab och Prince Charles. De betonar att det handlar om att vetenskap, teknologi och innovation behöver förstärkas. Hållbarhet är också något som Dugin menar är viktigt för The Great Reset. Samtidigt som han lyfter fram vad The Great Reset's mål är, tolkar han vad

¹⁴ Hagemeister, "The Third Rome Against The Third Temple: Apocalypticism and Conspiracism in Post-Soviet Russia", 437.

de innebär. Han beskriver att fokuset för The Great Reset är att kontrollera offentlighetens medvetande på en global skala genom censur och andra medel. Dugin fastslår även att The Great Reset's huvudmål är att fortsätta med globaliseringen och förstärkandet av globalismen efter anti-globalisten Trump som inte längre är president.

Fokuset i detta kapitel och de andra kapitel som utgör en del av avsnittet The Great Reset är att beskriva problemet som för Dugin behöver lösas.

”Implementering”

I nästa kapitel kallad "Implementering" beskriver Dugin hur som projekt The Great Reset ska implementeras för att den ska få någon verkan. Till att börja med, lyfts Bidens seger fram som en början på The Great Reset. Vidare skriver Dugin om hur världsledare som Big Tech, Big Data, Big Finance mobiliserade sig för att beseгра sina motståndare Trump, Putin, Xi Jinping, Erdogan, Ayatollah Khomeini.

I kapitlet kan man säga att fokuset för Dugin är att beskriva vad The Great Reset leder till i praktiken. Han beskriver hur Bidens ankomst i Vita huset kommer att påverka livets alla områden. Som exempel tar han upp följande: ”The globalists are going back to the point where Trump and other poles of rising multipolarity had stopped them. And this is where mind control(through censorship and manipulation of social media, total surveillance and data collection of everyone) and the introduction of new technologies play a role”. Dugin anknyter till förra kapitlet där han talar om att The Great Reset's mål i praktiken är att kontrollera offentligheten genom de medel som de känner är lämpliga. Samtidigt lyfter Dugin fram Bidens plan för sitt presidentskap. Fokuset för Biden är att sätta de globala intressena före nationella intressen, att förstärka strukturerna för en Världsregering, stärka NATO, eskalera relationer med länder som är emot globalisering som Ryssland, Kina, Iran, Turkiet. I slutet av kapitlet avslutar Dugin med följande ord: Globalism is entering a totalitarian phase. “This makes the possibility of new wars - including an increased risk of World War 3 - more than likely”. Dugin visar en mycket dyster syn på världen, eftersom han är starkt emot liberalismen och globalismen som förespråkas av The Great Reset.

”Geopolitiken av ”Den stora återställningen” ”

Geopolitiken av ”Den stora återställningen” är en översättning av kapitlets originella titel som är: ”The Geopolitics of The Great Reset”. Kapitlet handlar främst om hur USA agerar i världen för att implementera politiken som Dugin menar är en del av det ekonomiska projektet The Great Resets plan.

Anledningen till varför detta kapitel passar in i The Great Reset avsnittet är eftersom fokuset är på att förstärka vad planen The Great Reset innebär i ett geopolitiskt perspektiv. Dugin målar upp det negativa med Bidens politik. Dugin skriver att det som kommer av Bidens styre är: en ökad opposition gentemot Kina, en ökad press mot Iran. Därefter lyfts det fram att Biden fördömer det som Trump jobbade för under sitt presidentskap. Dessa saker är bland annat: Trumps jobb för att upplösa NATO, Trumps närmande till så kallade “totalitära ledare som finns i Ryssland”, Kina bland annat. I slutet av kapitlet betonar Dugin följande: ”Thus, the Great Reset in geopolitics will mean a combination of ”democracy promotion” and ”neoconservative aggressive strategy of full scale domination”, which is the main vector of neoconservative policy”. Dugin talar om för läsaren som han riktar sig till, vilket är dels Ryssland och de länder som är antiglobalister, att Bidens politik kommer att leda till de saker som är skadliga mot Ryssland. Dugin anser att Ryssland hotas av The Great Reset’s så kallade demokratifrämjande, eftersom enligt Dugin är det synonymt med globalism som han och flertalet andra antiglobalister är emot.

“En kort historia om den liberala ideologin: Globalismen som kulmen”

För Dugin är det viktigt för sina läsare att klargöra att The Great Reset och Joe Bidens politik kommer någonstans ifrån. Eftersom Joe Bidens presidentskap utgår från den liberala ideologin, går han tillbaka till vad han kallar början på den liberala ideologin. Dugin skriver: Biden and the forces behind him embody the culmination of a historical process that began in the Middle Ages, reached its maturity in modernity with the emergence of capitalist society, and which today is reaching its final stage - the theoretical one outlined from the beginning”. I detta uttalande talar Dugin om för läsaren att ideologin som Biden förespråkar började på medeltiden och växte upp under tiden då det kapitalistiska samhället dök upp. I denna del av boken är det viktigt för Aleksandr Dugin att ge läsaren en kontext till The Great Reset. Varför

händer det? Genom att den historiska processen bakom The Great Reset redogörs kan hans läsare förstå varför The Great Reset äger rum. I början av kapitlet lyfts nominalismen som utgår roten av liberalismen.

Dugin skriver: "Nominalism laid the foundation for future liberalism, both ideologically and economically. Here humans were seen only as individuals and nothing else, and all forms of collective identity (religion, class, etc) were to be abolished". Betydelsen som nominalismen har för den liberalism som förespråkas av Joe Biden är stor, menar Dugin. Detta eftersom han menar att den lever kvar i liberalismen ideologiskt och ekonomiskt.

I nästa kapitel som kallas för "Capitalism: The First Phase", går Dugin mer ingående in på hur nominalismen växte fram för att sedan omvandlas till liberalismen som finns idag. Dugin belyser att den första fasen av liberalismen börjar när nominalismen introduceras i kyrkan. "The collective identity of the Church, as understood by Catholicism (and even more so by Orthodoxy), was replaced by protestants as individuals who could henceforth interpret Scripture based on their reasoning alone and rejecting any tradition". Dugin beskriver alltså att nominalismen introducerades i kyrkan genom att protestanter tog över och tolkade den kristna religionen på ett annorlunda sätt än de som gjorde det innan de. Han menar att mycket av den kristna traditionen som byggde på traditionalism förstördes till följd av nominalismens introducerande i kyrkan. Förutom att Dugin talar om hur nominalismen förstörde kyrkan, går han in på att det påverkade den sociala hierarkin. "The social hierarchy of priests, aristocracy and peasants was replaced by undefined "townspeople", according to the original meaning of the word "bourgeois" ". Kapitlet har med det förra kapitlet "A brief History of Liberal Ideology: Globalism as a culmination" eftersom i det kapitlet talades det om hur nominalismen såg människor som enbart individer och ingenting annat. I detta kapitel tar ju Dugin upp att den sociala hierarkin med präster, aristokrati och bönder byttes ut mot stadsbor, vilket tyder på att han försöker visa på hur nominalismen reducerar folk till individer och inte som personer som tillhör en klass.

"Det tjugonde århundradet och globaliseringens triumf: den andra fasen"

I kapitlet talar Dugin om hur rörelser som socialiströrelsen, nationalistiska strömmar opponerade sig emot den liberala ideologin. Dugin förklarar också hur kapitalismen, som

rörelse, motarbetade båda dessa rörelser och resultatet blev till slut en liberal seger både över vad Dugin kallar kommunisterna och de fascistiska regimerna. Det största fokuset i detta kapitel är att visa att liberalismen hade motstånd, men den lyckades trots det segra.

”Kön och Posthumanism: Den tredje fasen”

I kapitlet kallat ”kön och posthumanism: Den tredje fasen” går Dugin in på det som lyfts fram i tidigare kapitel, om nominalismen. Som nämnt i tidigare kapitel är nominalismens syfte att avskaffa den kollektiva identiteten. Dugin belyser i detta kapitel att kön är någonting kollektivt: maskulint eller feminint. Han betonar att det nästa steget är att förstöra könet genom att benämna det som något objektivt, essentiellt och oersättligt. Dugin utvecklar vad han menar genom att lyfta fram följande: ”Hence gender politics, the transformation of the category of gender into something "optional" and dependent on individual choice”. Det Dugin menar är att genom genuspolitiken övergår kategorin kön till något som gemene man kan bestämma själv, det blir istället något som är frivilligt att bestämma. Eftersom kön enligt Dugin är kopplat till den kollektiva identiteten, menar han att detta kommer att leda till mänsklighetens upphörande. Dugin avslutar avsnittet med: ”After all, the human is also a collective identity, which means that it must be overcome, abolished and destroyed”.

”Liberalernas sista strid”

I detta kapitel är fokuset för Aleksandr Dugin att lyfta fram en metaforisk strid mellan liberalismen och alla de krafter som motstår liberalismen. Som exempel lyfts Putins Ryssland fram, som har en tradition av att opponera sig mot den liberala ideologin. Andra exempel är Kina, muslimska länder som Iran, Turkiet och Pakistan. Målet för Dugin i detta kapitel är att visa hur The Great Reset, som enligt honom är ett liberalt projekt att ta över världen med, motarbetas av olika krafter i världen. Dessutom är det också viktigt för honom att påvisa att världen inte går i en liberal riktning längre eftersom många länder inte går i liberalismens fotspår. Dugin skriver om detta med de följande orden: ”Another globalist, Charles Krauthammer, declared that the unipolar moment was over and that the globalist elites had failed to take advantage of it”. Med ordet ”unipolär” menar Dugin att det tidigare fanns en riktning som världen gick mot som bestod av globalisternas styre, men numera är världens

riktning inte enkelriktad eftersom det finns flera som försöker motverka det globalistiska styret.

Något annat viktigt som uppmärksammas av Dugin i kapitlet är att sedan sent 90-tal har det inte funnits en ideologi som kan utmana liberalismen, kapitalismen och globalismen. ”Since the late 1990’s, there have been virtually no more or less coherent ideologies in the world that can challenge liberalism, capitalism and globalism”. Anledningen till varför Dugin väljer att skriva om just detta i avsnittet The Great Reset är eftersom han vill visa på hur dåligt det är att inte ha en sammanhängande ideologi för att motarbeta projektet The Great Reset. I slutet av kapitlet betonar Dugin att The Great Reset handlar om en sista strid där globalisterna deltar för att ha kvar sin makt i världen. Motståndarna är alla länder och folk som är antiglobalister, samt anti-liberala.

"Schismen i USA: Trumpismen och dess fiender - den inre fienden"

I början på kapitlet belyser Dugin att världen har befunnit sig i en unipolär riktning med en global liberalism som styr den, utan någon yttre fiende. Samtidigt belyser Dugin att efter globalistiska regeringar i väst togs nya steg för att enligt honom avskaffa all form av kollektiv identitet genom bland annat genuspolitik och migrationspolitik kom det att dyka upp en fiende inom väst. ”In this context, an ”enemy within” began to emerge in the West itself. These are all those forces that resented the destruction of sexual identity, the destruction of the remnants of cultural tradition (through migration) and the weakening of the middle class”. Trots att mycket fokus är att lyfta fram krafterna mot The Great Reset, är Dugins fokus i detta kapitel att lyfta fram det negativa om The Great Reset. Dugin lyfter fram att även om de anti-liberala krafterna jobbar mot liberalismen är de inte det perfekta exemplet på en motståndare mot liberalismen. Som exempel på detta skriver Dugin: ”At the same time, however, this growing resistance, generically referred to as populism (or right wing populism) drew on the very same liberal ideology - capitalism and liberal democracy - but interpreted these values and benchmarks in the old rather than the new sense”. Detta är viktigt att tänka på när man läser kapitlet eftersom om krafterna använder sig av kapitalismen och den liberala demokratin, då är de inte perfekta motståndare mot liberalismen, enligt Dugins världsbild.

”Trump och ”The Deplorables” revolt”

Efter att ha lyft fram liberalismens motståndare i Väst lägger Dugins sitt fokus på Trump och hans anhängare. Han lyfter fram att Trumps syfte med sitt presidentskap var att göra sig av med liberalismen och dess globalistiska strategi. I det stora hela handlar kapitlet om hur Trump motarbetade liberalismen och hur de liberala krafterna försökte göra motstånd mot honom genom att bland annat beskylla honom för att samarbeta med ryssarna. Dugin beskriver att Trumps presidentskap var som en mardröm för liberalerna fram tills han förlorade valet och presidentskapet togs över av en liberal regering.

”Trumpism”

Eftersom Trumpismen var en rörelse som gjorde motstånd mot liberalismen som system är det viktigt för Dugin att gå in på Trumpismen på ett djupare plan i detta kapitel. Han betonar att Trumpismen blev en symbol för opposition mot liberal globalisation. Samtidigt framhåller Dugin att det inte var en alternativ ideologi, utan enbart ett desperat motstånd mot liberalismen. Dugin beskriver att som president lyckades han inte besegra globalismen. Samtidigt som Dugin lyfter fram Trump, lägger han i samma veva fokus på den konspirationsteoretiska, högerextrema rörelsen Qanon. De beskrivs av Dugin som en rörelse vars syfte var att kritisera liberalismen, demokraterna och globalisterna, med hjälp av konspirationsteorier. Han lyfter fram att Qanon som rörelse ledde protester av Trump-anhängare när Kapitolium stormades. Dugin betonar att inget mål uppnåddes, utan Biden och demokraterna fick bara en ursäkt till att vidare demonisera Trumpismen och alla motståndare mot globalismen. Vidare skriver Dugin om nederlaget som kom efter Trumps presidentskap, det är själva fokuset för kapitlet.

”Individuum och dividuum”

För att förstå vad kapitlet handlar om krävs det att begreppen Individuum och dividuum som Dugin har med i titeln av kapitlet definieras. Båda begreppen är på latin och när det gäller individuum innebär det ”individ”. Dividuum betyder att någonting är delat eller separerat. I sammanhanget betyder begreppen individuum och dividuum att individen i samhället delas. Dugin talar om att liberalismen leder till att människan som individ delas och blir till något

annat. Han skriver främst att liberalismen leder avskaffandet av människan. Dugin beskriver att avskaffandet av människan påverkas dels av genuspolitiken som enligt honom gör människan till ett monster som inte är en individ längre. Förutom genuspolitiken menar Dugin att utvecklandet av ny teknik också har en betydelse för hur människan kommer att se ut i framtiden. I slutet av kapitlet betonar han att The Great Reset är en plan för att eliminera mänskligheten.

Det stora uppvaknandet: Ett rop i natten

Efter att ha lyft fram den påstådda ondskan som Dugin känner behöver bekämpas, ämnar han i nästa avsnitt "The Great Awakening" att lyfta fram de enligt honom goda krafterna som kan bekämpa ondskan. Kapitlet börjar med orden: "We are nearing a thesis that represents the direct opposite of the Great Reset: the thesis of the Great Awakening". Dugin menar alltså att avsnittet fungerar som en motsats till det förra avsnittet The Great Reset.

I den första delen av avsnittet The Great Awakening, kallad "The Great Awakening: A Scream in the Night", är Dugins fokus på USA. Han menar att som term, lyftes "The Great Awakening" upp av bland annat anti-globalisten och konspirationsteoretikern Alex Jones som driver en konspirationsteoretiskt präglad TV-kanal som kallas för InfoWars. Förutom honom har termen använts av den konspirationsteoretiskt präglade rörelsen QAnon. När det gäller just QAnons och individer i USA som delar anti-globalistiska känslor, säger Dugin följande: "What is now awakening is not a camp of ideological opponents of liberalism, the enemies of capitalism, or ideological opponents of democracy. They are not even conservatives". Det Dugin menar är att den form av uppvaknande som sker idag, handlar inte om ideologiska motståndare av liberalism. Vidare utvecklar Dugin: "The Great Awakening is not about elites and intellectuals, but about the people, about the masses, about peoples as such". Det som menas med påståendet, är att The Great Awakening inte handlar om intellektuella, utan vanligt folk, massan.

Dugin betonar att den anti-globalistiska tes som The Great Awakening för bör inte laddas med ideologiska detaljer, vare sig det handlar om fundamental konservatism, traditionalism, marxistisk kritik, anarkisters protesterande. Han belyser att The Great Awakening som rörelse är mer organisk och uppstod spontant. Den utgår från att vanligt folk är trötta på globalism. Läser man vidare i kapitlet, kan man se att fokuset för början av kapitlet är att förklara vad

The Great Awakening innebär och vad dess syfte är. Dugin menar att The Great Awakening innebär mänsklighetens revolt mot den styrande liberala eliten. Förutom det, skriver Dugin följande: "If there are those who proclaim the Great Awakening, as naive as their formulas may seem, this already means that not all is lost, that a kernel of resistance is maturing in the masses, that they are beginning to mobilise". Med detta påstående proklamerar han att även om man använder dåliga metoder för att uppvisa sitt stöd för The Great Awakening, leder inte detta till att något går förlorat för rörelsen. Det handlar då om att ett motstånd håller på att växa som leder till att folk mobiliserar sig emot globalism, enligt Dugin.

Man kan se början på avsnittet som ett sätt för Dugin att förklara att The Great Awakening inte är en ideologisk rörelse i USA, eftersom den utgår från vanligt folk. I slutet av det första kapitlet skriver Dugin: "So, in seeking a platform for the Great Awakening that has erupted in the United States, we must look beyond American society and the rather short American history and look to other civilisations, above all the non-liberal ideologies of Europe itself, for inspiration". Samtidigt betonar Dugin att det inte räcker att vi fokuserar på Europa, utan vi måste finna stöd från andra olika civilisationer som enligt honom är långt från utmattade av väst, där det nämns att The Great Reset kommer från.

"Internationalen av nationer mot the Intranationalen av eliten"

Titeln som på engelska är: "The internationale of Nations vs The intranationale of the Elites", betyder att länder internationellt slutar sig samman för att motverka en elit som befinner sig i ett land. I sammanhanget menar Dugin att länder runt om i världen bör motverka en elit som i sammanhanget är de som idag styr världen, det vill säga de Dugin kallar globalister.

I detta kapitel, är fokuset för Dugin att lyfta fram det som kan göras för att motverka The Great Reset. Han skriver: "Accordingly, for the salvation of people, peoples, and societies, the Great Awakening must begin with multipolarity". Det som menas med ordet multipolaritet är att makten fördelas mellan olika parter. I detta sammanhang syftar Dugin på att The Great Awakening som rörelse utgår från att flera länder jobbar tillsammans mot The Great Reset. Dugin skriver vidare att det är viktigt att jobba tillsammans och att The Great Awakening är i behov av vad han kallar en internationalisering av folkets kamp mot elitens

internationalisering. I det stora hela handlar kapitlet om att folk runt om i världen och länder måste enas för att effektivt opponera sig emot The Great Reset.

”Amerikanska inbördeskriget: Vårt val”

Dugin återkommer i detta kapitel till USA. I kapitlet är fokuset att lyfta fram deras roll som en pol i rörelsen The Great Awakening. Dugin konstaterar att trots anti-liberala nederlag finns det en stark anti-globalistisk grund i USA. ”From now on, there is a powerful anti-globalist underground in the U.S itself, large in number (half the population!), embittered, and driven to despise liberal totalitarianism”. Med detta som bakgrund lyfter Dugin fram att USA befinner sig i ett läge som innebär att ett inbördeskrig kommer att äga rum. De som kommer att delta i detta krig är vad Dugin kallar Liberal-Bolsheviker och de krafter som är anti-liberala.

”Europeisk populism: Överkomma höger och vänster”

Efter att ha haft sitt fokus på USA's roll i ”The Great Awakening”, skiftar Dugins sitt fokus till europeisk populism. Han förklarar att populismen uttrycker det som The Great Awakening vill, men det utgår enbart från Europa och inte bortom det. Vidare påstår Dugin att det behövs en så kallad ideologisk reflektion för att leda The Great Awakenings motstånd. Något anmärkningsvärt som Dugin går in på i relation till det, är att det finns ett hat för liberaler i Europa från två sidor. En av dessa sidor är den vänstra sidan, och den andra är från den högra sidan. För att Europa ska kunna delta i The Great Awakening som rörelse menar Dugin att de båda sidorna(vänster och höger) måste komma över deras gränser och sluta sig samman genom en populistisk ideologi som förenar dem i en kamp mot projektet The Great Reset.

“Kina och dess kollektiva ideologi”

Dugin's fokus i detta kapitel är inte att lyfta fram Kinas roll i The Great Awakening, utan istället är det att tala om vad de som land gör för att vara motverka att bli påverkade av globalismen och liberalismen som finns i världen. Dugin skriver: ”But China has not accepted the very spirit of globalism, the liberalism, individualism and nominalism of

globalist ideology”. I slutet skriver han att The Great Awakening inte måste bli kinesiskt. Det Dugin menar är att The Great Awakening inte ska styras av Kinas roll eller påverkan.

”Islam mot globalisering”

I kapitlet kallat ”Islam against Globalisation” reflekterar Aleksandr Dugin över rollen som muslimska länder i världen kan ha i The Great Awakening. Dugin lyfter fram att The Great Resets projekt innehåller inget som ens i teorin kan tilltala muslimer. För det menar han att hela muslimska världen representerar en pol av rörelsen The Great Awakening. Som exempel på länder från den muslimska världen lyfts Iran, Turkiet och Pakistan. En punkt som är viktig för Dugin är att The Great Awakening kan fungera som en ideologisk plattform för enandet av den muslimska världen. Han motiverar påståendet genom att säga att oppositionen som delas av varje muslimskt land fungerar som ett imperativ för länderna att enas.

”Rysslands mission: Att vara på frontlinjen av ”Det stora uppvaknandet””

Efter att ha lyft fram om de olika polerna som kan ha en påverkan i The Great Awakening, som rörelsen skiftar Dugin sitt fokus till Ryssland. Inledningsvis, konstaterar han att den mest viktigaste polen för The Great Awakening är Ryssland. Ryssland beskrivs som ett land där det finns en djup misstro gentemot Väst, när det gäller liberalismen och globalismen som förespråkas där. Dugin lyfter att Ryssland som samhälle blev övertygade om främmande globalismen och individualismen är till de efter liberala reformer i Ryssland under 1990-talet misslyckades. Vidare beskrivs det att Ryssland förkastar the Great Reset både från vänster och högersidan. Detta menar Dugin visar på att det ryska samhället fungerar som ett argument till varför Ryssland kan leda The Great Awakening.

”Ryska uppvaknandet: En imperialistisk renässans”

I kapitlet Russia Awakening: An Imperial Renaissance går Dugin in på vad Rysslands plats i The Great Awakening är. Dugin förhöjer Rysslands imperialistiska historia för att framhäva att Ryssland har varit en stark kraft rent historiskt. Dugin lyfter fram att Ryssland har varit arvinge till två imperium som kollapsade, Byzantium och det mongoliska imperiet. Med det i bakgrund, konstaterar han att imperium blev Rysslands öde och förklarar vidare att Ryssland

även fram till 1900-talet förblev ett imperium. I relation till den historiska bakgrunden, accentuerar Dugin att Rysslands uppvaknande måste utgå från den imperialistiska mission som finns i deras historia.

Rysslands roll i The Great Awakening lyfts tydligt fram i kapitlet, då det nämns att Ryssland måste agera som Katechon, den som håller tillbaka ”ondskan” från världen. Dugin accentuerar att uppvaknandet i Ryssland måste fungera som en signal för ett universellt uppror av folk runt om i världen. Det han talar om är någonting som har nämnts i tidigare kapitel i avsnittet The Great Awakening, alltså ett enande av folk runt om i världen emot The Great Reset.

”Mot segern av ”Det stora uppvaknandet””

I det sista kapitlet, kallat Toward the victory of the Great Awakening, summerar Dugin alla strategier som enligt honom kan fungera som ett sätt att motverka projektet The Great Reset. Han nämner Trumpismen, europeisk populism, China, muslimska världen och Ryssland som kan fungera som länder som tillsammans jobbar mot The Great Reset på sina sätt.

1.4 Tidigare forskning

När det gäller den tidigare forskningen om ämnet Aleksandr Dugin och apokalyptik finns det några exempel. Till exempel tar en författare vid namn Lilith Lindberg Rasmussen upp i sin masteruppsats kallad *Eskatologiska idéer i Ryssland*, publicerad 2013 upp om apokalyptiska idéer som finns i Ryssland. I uppsatsen går hon in på Aleksandr Dugins apokalyptiska idéer som hon har hittat i olika verk och videoklipp som hon har tänkt analysera. Det är värt att nämna att hennes forskning inte är inom retorik utan inom religionsvetenskap med inriktning kultur och identitet.¹⁵ I ämnet retorik går det inte att hitta exempel på forskning gällande Aleksandr Dugins apokalyptik och dess påverkan. Samtidigt finns det ett exempel på forskning om Aleksandr Dugin och hur hans idéer blir mottagna i Sverige. Masteruppsatsen *Eurasianism in Sweden - the reception of Dugins theories in Swedish identitarian forums* som publicerades 2022 av Jenny Carleheden fokuserar på hur Aleksandr Dugins teorier blir mottagna i Sverige.¹⁶ Många uppsatser, som exempelvis *A New Russian Idea?* :

¹⁵ Lilith, Lindberg Rasmussen, ”Eskatologiska idéer i Ryssland”, *Academia*, 2013-11-07.

¹⁶ Jenny, Carleheden, ”Eurasianism in Sweden - the reception of Dugin’s theories in Swedish identitarian forums”, *Lunds Universitet*, våren 2023.

Neo-Eurasianist Ideas in the Russian Presidential Addresses to the Federal Assembly 2014-2016 nämner Aleksandr Dugin vid namn och hans påverkan på spridningen av neo-euranistiska idéer. Samtidigt tar uppsatser som dessa inte enbart upp Dugin utan fokuset blir mest på ämnet neo-Eurasianism.¹⁷

En kandidatuppsats som tar upp apokalyptik är *Med Tron Som Vapen - legitimering av våld och död hos en japansk religiös sekt*. Författaren av uppsatsen är Sofia Denvall. I uppsatsen är själva fokuset inte på apokalyptiken i sig, men den är en faktor som enligt författaren spelar en roll inom ämnet som är religiöst våld.¹⁸ En annan uppsats som tar upp temat apokalyptik är uppsatsen *Apokalyptisk utopism - en diskurspsykologisk analys av fascistiska legitimeringsstrategier*, skriven av Axel Persson. Persson skriver om hur den nationalsocialistiska rörelsen Nordiska Motståndsrörelsen legitimerar sin ideologi i sitt partiprogram. Persson tar upp hur apokalyptik spelar en stor roll i legitimerandet av ideologin de förespråkar.¹⁹

Uppsatserna som har nämnts ovan tar upp ämnen som är relevanta till denna uppsats. Vissa av uppsatserna berör ämnet Aleksandr Dugin och hans idéer som är fokuset för denna analys. Andra rör om ämnet apokalyptik som också är fokuset för denna analys. Det som skiljer denna uppsats och de ovannämnda uppsatserna åt är att till exempel använder sig Lilith Lindberg Rasmussen i sin masteruppsats *Eskatologiska idéer i Ryssland* av videoklipp som hon analyserar. Denna uppsats använder sig av ett verk från Dugin som ska analyseras. Masteruppsatsen *Eurasianism in Sweden - the reception of Dugins theories in Swedish identitarian forums* av Jenny Carleheden tar visserligen upp Dugin, som är relevant i denna uppsats. Samtidigt ligger fokuset i hennes uppsats på Dugins idéer som utgår från hans ideologi och rörelse neo-Eurasianism. Fokuset i denna analys är enbart på apokalyptiska idéer, inte på neo-Eurasianism. I kandidatuppsatsen *Med tron som vapen - legitimering av våld och död hos en japansk religiös sekt* tar författaren Sofia Denvall upp apokalyptik som något som används för att legitimera våld. Som ämne är det relevant till denna uppsats då Dugins apokalyptik kan användas i våldsamma syften. Samtidigt är hennes fokus på att lyfta fram en japansk sekt som använder sig av apokalyptik. I det stora hela tar uppsatserna upp

¹⁷ Kristina, Melin, "A New Russian Idea? : Neo-Eurasianist Ideas in the Russian Presidential Addresses to the Federal Assembly 2014-2016", *Uppsala Universitet*, 2017.

¹⁸ Sofia, Denvall, "Med Tron Som Vapen : Legitimering av våld och död hos en japansk religiös sekt", *Lunds Universitet*, hösten 2005.

¹⁹ Axel, Persson, "Apokalyptisk utopism - en diskurspsykologisk analys av fascistiska legitimeringsstrategier", *Uppsala Universitet*, hösten 2020.

sådant som är relevant för uppsatsen. Däremot är denna uppsats unik i det att den enbart utgår från Dugins verk och inte artiklar eller videor som innehåller Dugin och apokalyptiska uttalanden.

1.5 Teori och metod

Aleksandr Dugins apokalyptik kommer att identifieras och undersökas med hjälp av en topikanalys. Topikanalysen kommer att bestå av teori från Stephen D. O'Leary's bok *Arguing The Apocalypse: A Theory of Millennial Rhetoric*, som publicerades 1994. Teorin som kommer användas är topikerna som O'Leary lyfter fram, vilka är ondska, tid och auktoritet.²⁰ Funktionen av dessa topiker är att besvara hur apokalyptiken i ett visst sammanhang ser ut och se hur den ser ut inifrån. O'Leary förklarar i sin bok att de eskatologiska topos tid och auktoritet upplevs ofta som abstrakta frågor, men när de kombineras med topiken auktoritet får dessa spekulationer konkreta politiska implikationer. O'Leary betonar att den apokalyptiska diskursen fungerar som en symbolisk teodicé, en mytisk och retorisk lösning avsedd för att lösa ondskans problem. Något viktigt som också nämns är att topik analysen är avsedd för att komplementera tidigare insatser för att förstå den apokalyptiska diskursen och dessutom öppna upp studerandet av apokalyptiska diskurser för mer fulländade tolkningar.

Med hjälp av O'Learys topiker kan analysen besvara frågan som finns med i syftet. Frågan är: Vad är de apokalyptiska dragen i *The Great Awakening vs The Great Reset*? O'Learys tre topikers funktion är att undersöka alla frågeställningar som är relevanta för varje topik. Talar vi om ondska gäller det att förstå vem som är ond och vem som är god. Det är också viktigt att ta reda på hur ondskan ser ut, på vilket sätt är den som målas upp som ondskefull? Vad är handlingarna? Topiken tid undersöker hur tidens roll är i en persons världsbild. I Dugins fall är det viktigt att ta reda på hur han ser på tid eftersom då säger det mycket om hur hans världsbild är och hur apokalyptisk hans världsbild är. Hur ser han på domedagen? Vad händer efter domedagen? Kommer en strid mellan ont och gott att ske? Slutligen är topiken auktoritet viktig för denna uppsats eftersom den visar vem Dugin anser är bäst lämpad att rädda världen från "ondskan". Frågan är vem är den tydligaste auktoriteten i Dugins verk?

²⁰ Stephen, D. O'Leary, "Time, Evil, Authority", *Understanding the Apocalypse: A Theory of Millennial Rhetoric*, 1994, 20.

Förutom teorin från O’Learys *Arguing the Apocalypse: A Theory of Millennial Rhetoric* kommer Jonas Gabrielsens teori om topiken konsekvens i hans verk *Topisk kritik*, som gavs ut 2006 att användas. Konsekvens är en topik som är användbar när man vill ta reda på vad något får för konsekvenser. Gabrielsen förklarar att topiken konsekvens tillhör de allmänna topikerna som är en samling generella principer som används för att bygga upp argument.²¹

2. Analys

Apokalyptiken i verket *The Great Reset vs The Great Awakening*

Ondska

För att komma fram till hur Dugins apokalyptik ser ut i *The Great Reset vs The Great Awakening* kommer Stephen D. O’Learys tre topiker från boken *Arguing the Apocalypse: A Theory of Millennial Rhetoric* av Stephen D. O’Leary att användas. Topikerna är ondska, tid och auktoritet.²² När det gäller topiken ondska, kan man finna det i Dugins bok. I början av boken belyser han att när Joe Biden ankom i Vita huset innebär det att globalisterna har nått nya steg. Vidare förklarar Dugin att deras steg kommer påverka alla livets områden. Dugin påpekar att globalisterna går tillbaka till den punkt där Trump och andra multipolära poler hade stoppat dem. Han konstaterar att i den punkten börjar tankekontroll, genom censur och manipulation av sociala medier, massövervakning. Det framstår i denna del som att Dugin menar att globalisterna är de onda eftersom de kommer att införa ett system av tankekontroll, censur och annat. Dessutom nämns Trump som en person som försökte stoppa globalisterna, vilket tyder på att de är de onda. Själva ondskan enligt Dugin är alltså de reformer som globalisterna, med hjälp av Joe Biden försöker implementera. Som Stephen D. O’Leary nämner i sin bok *Arguing the Apocalypse: A Theory of Millennial Rhetoric* handlar apokalyptik om hur en historia framställs genom en dramatisk tävling mellan gott och ont.²³ I Dugins fall ser man att globalisterna är de onda och senare i boken kommer han presentera vilka som är de goda, som skall strida mot de onda.

²¹ Jonas, Gabrielsen, ”Topisk kritik”, *Retorikkens aktualitet: Grundbog i retorisk analyse*, 2006, 141-164.

²² O’Leary, ”Time, Evil, Authority”, 20.

²³ O’Leary, ”Toward a Rhetorical Theory of Apocalypse”, 6.

Frågan man kan ställa gällande ondskan är, vilka drabbas av den? Det Dugin lyfter fram är att under covid-19 pandemin användes handhygien som ett sätt för personerna bakom projektet ”The Great Reset” att förändra och stärka den globala elitens kontroll över världens befolkning. I denna situation målar Aleksandr Dugin upp världens befolkning som offer för globalisternas handlande. Förutom att globalisterna beskrivs som en fiende, kan man konstatera att Biden beskrivs som en fiende. Dugin skriver att det vita husets ledarskap inte visar någon vilja att ha en jämlik dialog med någon. Förutom detta betonar Dugin att globalismen går in i en totalitär fas som kommer att leda till nya krig, vilket inkluderar en ökad risk för ett tredje världskrig. I princip konstaterar han att världen påverkas illa av Bidens ledarskap eftersom ett tredje världskrig kan komma utav det. Han menar att i praktiken innebär the Great Reset i ett geopolitiskt sammanhang en kombination av ett främjande av demokrati och en neo-konservativ aggressiv strategi att skapa en fullskalig dominering över världen. Att Dugin förutspår att något katastrofalt kommer hända betyder att han ser det som ingen annan ser. Stephen D. O’Leary skriver i boken *Arguing the Apocalypse: A Theory of Millennial Rhetoric* att apokalyps som är ett grekiskt ord betyder uppenbarelse eller avslöjande.²⁴ Kopplar man O’Learys teori till Dugin kan man se att det förekommer uppenbarelse i uttalandet av Dugin. Han avslöjar något katastrofalt som kommer att inträffa i framtiden.

En annan ondska som Dugin lyfter fram är nominalismen. Dugin beskriver den som grunden till den framtida liberalismen, både ideologiskt och ekonomiskt. Han förklarar att nominalismen innebär att människor enbart blir sedda som individer och den kollektiva identiteten, som innehåller bland annat klass och religion bortses. Den kollektiva identiteten står i motsats till nominalismen enligt Dugin eftersom dess fokus ligger på individualismen. Den kollektiva identiteten ses som ingenting enligt individualismen eftersom fokuset ligger på en individ. Saker som kultur och identitet blir därför oviktiga enligt hans beskrivning av nominalismen. I anslutning till detta talar Dugin även om vad nominalismen som synsätt har lett till. En viktig sak som lyfts fram är att introducerandet av nominalismen i religionen. Nominalismen uppmärksammas som att ha bidragit till att den kollektiva identiteten i kyrkan byttes ut mot protestantism. Protestantismen som enligt Dugin går hand i hand med nominalismen bidrog med att förespråkare av synsättet kunde tolka religionen på sitt egna sätt och förkasta traditionen. Att nominalism ses som en ondska av Dugin är för att den

²⁴ O’Leary, ”The end of the Age through the Ages”, 5.

beskrivs ha negativa konsekvenser. O'Leary skriver i sin bok *Arguing the Apocalypse: A Theory of Millennial Rhetoric* ondska och tid är faktorer som utgör den retoriska situationen och som finns med i alla symbolsystem som försöker förstå människans roll i världen.²⁵ I Dugins fall använder han topiken ondska när han förhåller sig till människans roll i världen. Människan måste enligt Dugin vara emot nominalismen eftersom den är ondskefull.

Förutom nominalismen, lägger Dugin fokus på att måla upp kapitalismen och liberalismen som ondskefulla tankesätt som har bidragit negativt till världen. En av dessa bidrag är att ideologierna har lett till att det finns två sätt att se på kollektiv identitet. Det första är kön. Dugin förklarar vidare att nästa steget för kön som koncept är att förstöra konceptet genom att avskaffa det. Att avskaffa könet som koncept och inte lägga hänsyn till att människor är beroende av en kollektiv identitet, hävdar Aleksandr Dugin att nästa steg för liberalerna är att avskaffa människorna. Eftersom människor är en kollektiv identitet, måste de avskaffas eftersom liberalerna förespråkar ett nominalistiskt synsätt vars syfte är att avskaffa en kollektiv identitet. Alla är individer och ingen får vara en del av ett kollektiv. O'Leary belyser i sin bok *Arguing the Apocalypse: A Theory of Millennial Rhetoric* att topikerna ondska och tid samverkar med varandra. Han skriver att ondskan och uppfattningen om tiden är knutet till konkreta realiteter som förändring, död och förfall.²⁶ I Dugins fall utgår han från att kapitalismen och liberalismen leder till ondskefulla saker som leder till en förändring. En negativ förändring som är att människans kollektiva identitet förändras.

Som nämnt tidigare i analysen är det viktigt att konstatera vem det är som blir offer i Dugins berättande. Vem identifieras som offer för det ondskefulla som lyfts fram? I kapitlet "The Last Battle of the Liberals". Dugin uppmärksammar att den som ifrågasätter liberalismen, globalismen, individualismen och nominalismen är en fiende till dem som förespråkar det. Enligt Dugin blir alla som opponerar sig emot liberalismen, globalismen, nominalismen och kapitalismen ett offer eftersom de tvingas acceptera dessa tankesätt. Enligt Dugin kan man enligt liberalismen och den globala eliten enbart vara för liberalismen och man kan inte vara något annat.

De som motsätter enligt Dugin kämpar emot liberalismen är Vladimir Putins regering i Ryssland. De har en tradition av att ha opponerat sig mot Väst, som underförstått förespråkar

²⁵ O'Leary, "Time, Evil, Authority", 20.

²⁶ O'Leary, "Time, Evil, Authority", 31.

liberalism. Förutom Ryssland nämns muslimska länder som exempelvis Iran, som kämpar emot västerniseringen av deras land. Kina, trots att de har ägnat sig åt globalisering och liberala reformer, beskrivs i boken som ett land som motsatte sig de globalistiska planerna. Främst genom att de använde uttrycket ”öppna världen” när de talade om nationella intressen. Intressant nog nämns det att även att i Europa förekommer det en våg av populism från vad Dugin kallar infödda européer som är trötta på mass immigration och köns-politiken. Exempel på länder som tas upp är Frankrike med gula västarna, som protesterade emot auktoriteterna i landet. Andra exempel är Italien, Tyskland och Grekland där populistiska partier har kommit in i parlamentet. Det starkaste exemplet på någon som motsätter sig globalismen och liberalismen är Donald Trump. Dugin beskriver honom i sin bok som en presidentkandidat som kritiserar den globalistiska ideologin. Han har starka anti-globalistiska tendenser.

En viktig sak som Dugin tar upp är att Trump må vara emot globalismen, men hans opposition mot den är inte rotad i en ideologisk grund. Dugin lyfter fram att Trump inte utmanade kapitalismen eller demokratin. Trots det identifierar Aleksandr Dugin att folket runt omkring honom var mer ideologiskt präglade och blir då starka krafter för anti-globalismen. Ett exempel är den högerextrema politiska rörelsen Qanon. Qanon beskrivs av Dugin som en stark kraft som uppvisade mycket kritik mot liberalismen, demokraterna och globalisterna genom konspirationsteorier som spreds om deras motståndare.

För att konkludera vad ondskan är för Dugin är det i det stora hela att mänskligheten elimineras. I slutet av avsnittet om ”The Great Reset” betonar han att projektet är en plan som kommer att leda till mänsklighetens eliminering. Han fortsätter med att främja att slutsatsen man kan dra är att ordet progressivitet enligt liberal logik innebär en strävan att befria individen från all form av kollektiv identitet och det kan inte misslyckas i att resultera i att fria individen från sig själv. I och med att Dugin påstår att människan kommer att elimineras genom liberalismens politik kan man konstatera att uttalandet framstår som apokalyptiskt. Stephen D. O’Leary skriver i sin bok *Arguing the Apocalypse: A Theory of Millennial Rhetoric* att en speciell syn på tiden utgår från det moraliska valet mellan gott och ont, till exempel död, som är irreversibelt. I Dugins fall utgår han från att det liberala projektet är något ont, vilket leder till mänsklighetens död som är irreversibel.²⁷

²⁷ O’Leary, ”Arguing the Apocalypse”, 32.

Läser man vidare finns det annat som man kan se är apokalyptiskt från innehållet i Dugins bok. Han beskriver till exempel om liberalismens historia. I början lyfts det fram om nominalismen som var grunden till den framtida liberalismen ideologiskt. Därefter uppmärksammas kapitalismen som är fasen efter nominalismen. Vidare lyfter Dugin fram globalismen och liberalismen som är en ny fas. Slutligen kommer den tredje fasen som är posthumanismen och tiden då liberalismen avskaffar kön som koncept. Eftersom Aleksandr Dugin beskriver dessa saker som ondska, kan man tänka att denna historiska redogörelse visar på hur ondska byggs upp. Inom apokalyptik är ondska oftast någonting som byggs upp och det kommer någonstans ifrån. På ett sätt kan man se det Dugin talar om som ett tecken på att han ser på liberalismen på ett apokalyptiskt sätt. Det är något som byggs upp och som leder till ett samhälle av mer ondska och kaos.

Ett annat exempel på apokalyptik för topiken ondska, är när Aleksandr Dugin talar om en sista strid där liberalerna kämpar för att ha kvar sin makt över världen. I kapitlet där han talar om detta ämne, beskriver han hur Putins Ryssland motstår västvärldens liberalism. Kina, muslimska länder och vissa delar av Europa som ej tydligt nämns vid namn, motstår västvärldens influens. Dugin målar upp ett scenario där västvärlden måste kämpa för att främja sin liberalism i världen. Detta blir som en slags apokalyptisk strid.

Förutom liberalismens strid, nämns i avsnittet *The Great Awakening* om ett inbördeskrig mellan liberaler och dess motståndare som är anti-liberaler. Det apokalyptiska som lyfts fram är att det framställs som ett krig mellan gott och ont. Dugin skriver att frågan som gäller i kriget är: Biden eller frihet? Biden representerar i sammanhanget något negativt eftersom det står i motsats till frihet. Något annat som tas upp i kapitlet som är apokalyptiskt är när Dugin betonar att när det gäller att rädda Amerika från globalisterna och därmed hjälpa det att bli bra igen, det är en gemensam uppgift. Användandet av ordet ”rädda” gör att man som läsare tänker att globalismen är något ondskefullt och om man är emot det är man god. Striden handlar om gott mot ont precis som i bibliska berättelser. Stephen D. O’Leary talar i sin bok *Arguing the Apocalypse: A Theory of Millennial* om att aspekterna gott och ont är medlen som används av samhällen för att ge mening till historisk tid.²⁸ I Dugins fall använder han sig

²⁸ O’Leary, ”Arguing the Apocalypse”, 32.

av termerna gott och ont för att ge mening till historisk avgörande tid, som består av en strid mellan Bidens anhängare och hans motståndare. En strid mellan ”gott” och ”ont”.

Tid

När det gäller topiken tid, är det viktigt att konstatera ifall texten har tillkommit i en ödesmättad tid, vad kommer att hända och annat som handlar om tid. För att besvara den första frågan, kan man konstatera att Dugin har skrivit texten eftersom han anser att den ekonomiska planen för världen ”The Great Reset” är en mycket destruktiv plan som kommer att leda till negativa saker för världen. Dessutom kommer den amerikanske presidenten Joe Biden enligt Dugin implementera många av de idéer som finns inom projektet The Great Reset. Samtidigt lyfter han fram att anti-globalistiska krafter i samhället, som exempelvis Trumpister, Qanon-anhängare och andra reagerar på liberalismen som har fotfäste i världen och deras reaktion kommer att leda till en strid mellan liberalismen och krafterna som verkar emot den. O’Leary lyfter fram i sin bok *Arguing the Apocalypse: A Theory of Millennial Rhetoric* att topiken tid har att göra med topiken ondska. Han citerar en okänd författare för tidningen *The Advent Herald* som säger på engelska: ”Shall tomorrow be as to-day - shall the antagonism of Good and Evil continue as heretofore, forever?” Med citatet försöker O’Leary visa att topiken tid har att göra med en strid mellan ont och gott.²⁹ I Dugins fall förhåller han sig till O’Learys teori genom att han påvisar att det kommer att förekomma en strid mellan ont och gott i framtiden. På så sätt förhåller han sig till tiden.

Dugin beskriver i kapitlet ”The Great Awakening” att det numera sker ett uppvaknande hos folk i USA mot liberalismen och globalismen. Det är en viktig tid eftersom många i USA motsätter sig liberalismen som Dugin beskriver har sitt fotfäste i USA. Dugin beskriver att The Great Awakening är seriöst eftersom det kommer inuti det land där liberalismen är som tjockast. Dugin accentuerar även i kapitlet att det är den sista möjligheten att göra ett alternativt val av innehållet och målet för framtiden. Han lyfter även fram att det kompletta utbytet av människor mot nya enheter kan inte påtvingas med kraft. Vad han menar med det är att människor håller på att bytas ut mot nya enheter. Tiden är därför väldigt avgörande för mänskligheten enligt Dugin.

²⁹ O’Leary, ”Arguing the Apocalypse”, 30.

Det största hotet mot mänskligheten som Dugin ser är att mänskligheten elimineras. Han betonar att projektet ”The Great Reset” kommer att leda till att individer frias från sin kollektiva identitet i sin plan att avskaffa kön. Här ser vi ytterligare hur Dugin förhåller sig till det som O’Leary talar om i *Arguing the Apocalypse: A Theory of Millennial Rhetoric*. Han talar ju om att topikerna tid och ondska samverkar med varandra eftersom hur man ser på tiden påverkas av ondskan som man måste förhålla sig till.³⁰ Att Dugin talar om att mänskligheten kommer att elimineras visar att han tänker att människan hotas av en ondska som leder till något katastrofalt. Dugin betonar att avskaffandet av könet som han menar projektet The Great Reset kommer att stå för kommer att leda till att mänskligheten elimineras. Han accentuerar att den kollektiva identiteten försvinner då individen befrias från sig själv och vem den är. Något annat viktigt som lyfts fram är att en av The Great Reset’s syften är att göra världen unipolär igen genom att röra sig mot en globalistisk, icke-polaritet, som gör att eliten blir fullkomligt internationell och deras residens kommer att spridas över hela världen. Med begreppet unipolär menar Dugin att de styrande globalisterna vill att världen ska gå i en riktning, som utgår från deras liberala, globalistiska riktning.

Dugin menar att The Great Reset, rör sig i en accelererande takt för att bana väg för vad han kallar historiens slutförande. Med detta kan man tolka det som att Dugin menar att liberalismen, kapitalismen och globalismen som en gemensam ideologi banar väg för deras seger. Det som kommer hända inom en snar framtid är alltså att globalismen och liberalismen som enligt Dugin är en del av The Great Reset kommer att influera världen ännu mer. Eftersom antiglobalister också existerar i världen och opponerar sig mot The Great Reset, kommer enligt Dugin en sista strid att äga rum. Han konstaterar att en sista strid redan äger rum då han förklarar att globalisterna kämpar för nominalismen, liberalismen och den individuella friheten. Förutom det nämns det att alla som opponerar sig emot de måste handskas med på olika sätt. ”Om fienden inte ger upp, kommer han att förstöras”.

Förutom striden som redan äger rum enligt Dugin finns det en annan strid som han talar om som kommer att äga rum i USA, ett inbördeskrig. Vidare lyfts det fram att så kallade liberala bolsjeviker har tagit över makten och deras motståndare har kastats i opposition och är på gränsen till att bli illegala. Aleksandr Dugin förklarar alltså att USA befinner sig i ett läge där liberalerna har makten och motståndarna som är anti-liberaler är på gränsen till att göra

³⁰ O’Leary, ”Arguing the Apocalypse”, 30.

illegala saker i protest mot liberalernas styre. Anti-liberalerna i detta sammanhang är folket eftersom Dugin konstaterar att oppositionen mot vad han kallar liberal-bolsjeviker består av 70 miljoner människor. Dessa människor kommer delta i striden mot liberalerna i USA. Dugin lyfter fram en fråga som är mycket avgörande för hur han ser på striden. Frågan lyder: Biden eller frihet? Vidare skriver Aleksandr Dugin att liberalerna kommer att försöka avskaffa lagen "The Second Amendment" och avvärja folket som är emot den globala eliten. Förutom detta förutspår han att liberalerna kommer att försöka introducera en enparti-regim som enbart består av den nuvarande formen av den liberala ideologin. Dugin beskriver den nuvarande formen som liberal-bolshevism.

Aleksandr Dugins apokalyptik kan man som läsare ta del av när det skrivs om den liberala ideologins historia. I kapitlet "A Brief History of Liberal Ideology: Globalism as a Culmination" beskriver Dugin att The Great Reset och Bidens globalistiska projekt är en fortsättning på en kurs som började för länge sedan för liberalismen. Dugin lyfter fram olika faser på liberalismen som ledde fram till den framtida formen av liberalismen. Ett exempel är när Dugin talar om hur nominalismen bidrog till att människor enbart blev sedda som individer, och all form av kollektiv identitet avskaffades.

I nästa kapitel "Capitalism: The First Phase" beskriver Dugin hur nominalismen bidrog till att den kollektiva identiteten i kyrkan avskaffades. Dugin skriver att katolicismens syn i kyrkan blev utbytt av protestantismens syn på kyrkan. Han betonar att protestantismen bidrog till att de katolska kristna aspekterna som sakramenten, miraklerna, änglarna, belöningen efter döden, världens undergång förkastades eftersom de inte mötte de rationella kriterierna för protestantismen. För varje fas förhåller Dugin sig historiskt till tiden han talar om. I de första faserna talar Dugin om tiden innan postmodernismen. I de nästa faserna riktar han sitt fokus på modern tid, exempelvis 1900-talet och vår samtid. Det apokalyptiska man kan se i detta redogörande av liberalismens historia är att Dugin försöker visa hur liberalismen har byggts upp över tid.

Ett annat exempel på apokalyptiska drag, förekommer under kapitlet "Individuum and Dividuum" från avsnittet om The Great Reset. Dugin skriver att liberalismens historia har lett till en successiv befrielse för individen från all form av kollektiv identitet. Han fortsätter med att beskriva att det sista steget för liberalismen, blir att byta ut mänskligheten med något annat, i detta fall en maskinell civilisation. Det apokalyptiska som Dugin framställer är att

med tiden kommer människorna bytas ut mot maskinerna. Dugin betonar att en konsekvent individualism leder till att människan byts ut. Alltså i takt med att liberalismen fortsätter kommer konsekvensen enligt Dugin vara det oundvikliga, att människorna byts ut mot maskiner. Man kan tolka det som att han menar att när detta händer är slutet här eftersom människorna som folk är avskaffade. Det som kommer att leda till avskaffandet av människorna, är enligt honom datorteknologi och genteknik. Förutom att teknologin har en roll i detta betonar Dugin att genus-politiken också har det genom att det leder till att en människa blir ett så kallat ”monster”, som inte längre är en individ. Trots att Dugin talar om ett slut, nämner han inte precis när det kommer att inträffa i tiden. Han nämner enbart att det finns ett slut som liberalismen kommer att ge upphov till. När slutet äger rum är osäkert. Som Stephen D. O’Leary nämner i sin bok *Arguing the Apocalypse: Theory of Millennial Rhetoric* är ondskan något akut, något som måste bekämpas fort.³¹ Samtidigt är Dugins ondska något som byggs upp som sedan när tiden är rätt kan bekämpas.

I avsnittet The Great Awakening nämns ”tidens slut” eller den så kallade undergången. I kapitlet "Russia's Mission: To Be at the Forefront of the Great Awakening” är fokuset på Rysslands roll som ledaren över The Great Awakening, oppositionen mot The Great Reset. Dugin berättar om hur Rysslands historia har visat hur de har gått sin egen bana som land och hur de har opponerat sig mot nominalismen sedan länge. Han understryker att den ryska historien har lett till en övertygelse om att ryssarna står inför något stort och avgörande i den dramatiska situationen under den sista tiden, historiens slut. I nästa mening skriver han att The Great Reset leder till detta slut, genom att globalismen, nominalismen vinner och den ryska historiska missionen misslyckas om The Great Reset går igenom. Den ryska missionen misslyckas både i framtiden och i slutet, understryker Dugin. Man kan konstatera att om The Great Reset får en seger och globalismen vinner kommer Ryssland enligt Dugin att misslyckas eftersom de har en historisk mission som måste fullföljas. Det apokalyptiska som har lyfts fram är att tiden har ett slut. Stephen D’O’Leary tar i sin bok *Arguing the Apocalypse: A Theory of Millennial Rhetoric* att tidens slut är något som är viktigt inom främst kristendomen som lyfts fram som ett exempel.³² I Dugins fall är han ortodox kristen och talar om ett slut för världen som kommer av att Ryssland förlorar kriget mot The Great Reset.

³¹ O’Leary, ”Arguing the Apocalypse”, 34.

³² O’Leary, ”Arguing the Apocalypse”, 48-51.

Auktoritet

Slutligen, har vi topiken ”auktoritet” som är avgörande för att förstå vem som är hoppet som kämpar mot ”The Great Reset” för Aleksandr Dugin. Den tydligaste auktoritet som kan identifieras i Dugins verk *The Great Reset vs The Great Awakening* är Ryssland. Med Ryssland menas landet och de som styr. I början av kapitlet ”Russia’s mission: To Be at the Forefront of the Great Awakening redogör Dugin för hur Ryssland är en stark kraft som kan leda The Great Reset’s motpol The Great Awakening, motståndet mot globalismen och liberalismen. Han lyfter fram att den ryska identiteten av det ryska samhället är djupt misstänksam mot västvärlden och speciellt liberalismen och globalismen.

Den ryska identiteten inom det ryska samhället beskrivs som en traditionell identitet som består av klan, folk, kyrka, tradition, nation och makt. Detta gör att många i Ryssland enligt Aleksandr Dugin är emot nominalismen och individualismen. I samma stund som han lyfter fram Rysslands roll som en stark kraft emot The Great Reset, betonar han att Ryssland är den enda polen som kan leda motståndet som kallas för The Great Awakening. Han avslutar kapitlet med att förklara att i framtiden som är nu, måste Rysslands roll inte enbart vara att delta i Great Awakening, utan att stå vid frontlinjen av den. Han betonar att Ryssland kommer att proklamera när det är dags att agera runt om i världen i kampen mot liberalismen. Med dessa uttalanden kan man alltså konstatera att Dugin menar att Ryssland är en form av auktoritet, eftersom de agerar som The Great Awakening huvudsakliga pol som leder själva rörelsen framåt mot seger. I och med att Ryssland beskrivs stå i frontlinjen är det de som ger order åt alla andra som hakar på och som ställer sig bakom The Great Awakening som rörelse. Både det ryska folket och Rysslands styre är en auktoritet. Stephen D. O’Leary belyser i *Arguing the Apocalypse: A Theory of Millennial Rhetoric* att topiken auktoritet går ihop med topikerna ondska och tid. Han betonar att när en hel värld uppfattas befinna sig i ett kritiskt läge i relation till ondskan spelar också tiden en roll eftersom auktoriteten måste agera då hotet är nära förestående.³³ I Dugins fall spelar Ryssland rollen som auktoriteten genom att Ryssland förhåller sig till hotet från ondskan som är nära i tiden och agerar genom att hålla den borta.

I nästa kapitel som kallas ”Russia Awakening: An Imperial Renaissance” skriver Dugin om hur Ryssland inte enbart är målet för The Great Reset, men på många sätt fungerar det som

³³ O’Leary, ”Time, Evil, Authority”, 55.

det huvudsakliga hindret för The Great Reset, vilket gör att deras planer hindras. Han beskriver att Rysslands mission är att vara ”katechon”, ”den som undanhåller”, den som hindrar ankomsten av vad han kallar den sista ondskan i världen. Begreppet katechon innebär att det finns en kraft som håller tillbaka antikrist, ondskan. I denna kontext utropar Aleksandr Dugin Ryssland som den kraft som håller tillbaka ondskan från världen. Detta gör att man kan konstatera att Dugin beskriver Ryssland som en auktoritet. En auktoritet som kan se till att The Great Reset, den påstådda ondskan, kan hållas tillbaka och förhindras med hjälp av Ryssland. Ryssland agerar i Dugins beskrivning som en räddare av världen och detta gör Ryssland till den starkaste auktoriteten för Dugin. Det faktum att han beskriver Ryssland som katechon gör att hans budskap får ett apokalyptiskt budskap eftersom begreppet är ett bibliskt begrepp. Katechon förekommer inom den judeo-kristna traditionen och är inget sekulärt begrepp och därför är Dugin influerad av religion när han talar om vem som är auktoritet. Eftersom Dugin ger Ryssland gudomliga krafter, genom att kalla Ryssland för katechon, tillhör det ett apokalyptiskt tankesätt. Stephen D.O’Leary skriver i boken *Arguing the Apocalypse: A Theory of Millennial Rhetoric* att auktoriteten kommer från en profet som har en gudomlig gåva, en privilegierad vision om de heligas rike.³⁴ I Dugins fall är Ryssland den auktoritet som på ett sätt agerar som en profet som ser ondskan i världen och som gör allt vad de kan genom sin gudomliga gåva för att hålla den borta.

Stephen O’Leary talar även i samma bok om att det finns något som kallas för karismatisk auktoritet. En karismatisk auktoritet bygger på en extraordinär och personlig gåva av nåd och att folk ser upp till auktoritetens heroiska förmåga och individuella ledarskap.³⁵ Man kan applicera detta som O’Leary skriver om till Ryssland eftersom Dugin beskriver Ryssland som den kraft som genom sitt individuella ledarskap kan leda alla anti-globalistiska länder till att besegra liberalismen.

Ryssland är ett land som Dugin menar kommer leda The Great Awakening för att besegra The Great Reset. Varför man kan lita på att de kommer göra det är för att Dugin lyfter fram att Rysslands identitet består av sådana saker som står i motsats till individualismen som The Great Reset förespråkar. Han skriver att den ryska identiteten har alltid prioriterat klanen, folket, kyrkan, traditionen, nationen och makten, den kollektiva identiteten som står i motsats till den borgerliga individualismen. Något annat som lyfts fram är att sedan 1990-talet tack

³⁴ O’Leary, ”Time, Evil, Authority”, 53.

³⁵ O’Leary, ”Arguing the Apocalypse”, 52.

vare misslyckandet av liberala reformer i Ryssland blev det ryska samhället mer övertygade om hur främmande globalismen och individualismen är till deras samhälle.

Dugin betonar i kapitlet "Russia Awakening: An imperial Renaissance" att Ryssland genom historien alltid har följt sin egen väg. Ett exempel på detta är när Ryssland valde att bli ortodoxa till skillnad från katolska och senare protestantiska, som västvärlden valde att bli. Dugin menar alltså att anledningen till varför Ryssland är en värdig representant att leda The Great Awakening är eftersom de har en lång historia av att gå sin egen väg och inte gå i fotspåren på väst. Förutom detta lyfter Dugin fram i samma kapitel att Ryssland har haft många imperium. Ett av deras imperium varade ända in i 1900-talet och höll sig kvar mot alla odds. Dessa är några anledningar till varför Dugin menar att Ryssland är en stark representant till rörelsen The Great Reset. Ryssland, till skillnad från USA, har haft en lång historia av att gå sin egen väg, de har haft starka imperium och de har en djup illojalitet gentemot liberalismen och individualismen. Man kan konstatera att det går att lita på Ryssland, eftersom de kommer inte att gå i fotspåren på väst och de är djupt övertygade i sin sak, enligt Dugins beskrivningar.

Förutom att Ryssland kan fungera som en auktoritetsfigur, kan man se Aleksandr Dugin själv som en auktoritet. Han besitter mycket kunskap om The Great Reset och varnar allmänheten för dess katastrofala konsekvenser. Han är en teoretiker som har följt händelseförloppet sedan The Great Resets början och under tiden som The Great Awakening har ägt rum. Dessutom ska det nämnas att han förutspår mycket som kommer att hända i framtiden. På många sätt kan man se det som att Dugin agerar som en profet eftersom han beskriver ondskan som äger rum i nutiden, vad som kan göras för att stoppa ondskan så att den inte får katastrofala konsekvenser och han förutspår vad som kommer hända i framtiden med hjälp av krafter som verkar mot ondskan. Hans ethos som en profet eller auktoritet, ligger i att han är en del av Ryssland. Han besitter kunskap som finns i hela samhället. Det lyfts ju fram att Ryssland har mycket historia med illojalitet mot väst och anti-globalism, och eftersom han är därifrån räknas han in i det narrativet. Han kan också ha en viss ethos om man har i åtanke att han är teoretiker. Många personer som läser hans verk kan se upp till honom eftersom han i huvudsak är det och skriver böcker om sina ämnen. Till skillnad från Alex Jones som enbart framställs som en konspirationsteoretiker är Dugin mer en auktoritet eftersom han har epitetet teoretiker. Förutom det skriver han om ett ämne som enligt honom handlar om att rädda världen från något "ondskefullt". Han riktar sig till de som är benägna att lyssna och vädjar

för att folk ska ”vakna upp”. Som Stephen D.O’Leary belyser i sin bok *Arguing the Apocalypse: A Theory of Millennial Rhetoric*, handlar auktoritet om en profet som har vad han kallar en privilegierad syn på det heliga riket.³⁶ I Dugins fall har han en syn på en värld som han anser måste räddas från liberalismen. Det heliga riket är enligt honom Ryssland och alla de länder som kämpar mot liberalismen och globalismen.

När vi talar om The Great Awakening, fungerar Dugin som en viktig representant för den eftersom han redogör för mycket teori som genomsyrar rörelsen The Great Awakening. Hans fronesis, alltså kunskap om sitt ämne är stark. Han målar upp en världsbild som visserligen inte delas av alla, men hans doxa delas av anti-globalister och anti-liberaler både i Ryssland och i andra delar av världen och de håller med honom. Det skall nämnas att han är helt övertygad om det han säger och han framställer detta mycket tydligt i sitt verk. Han är inte försiktig med sina ord utan han delar ut dem med ett starkt förtroende om att många delar hans åsikter.

Hans teman består av gott mot ont, och detta är vanligt hos profeter. Han beskriver vem som är ond, vem som är den goda kraften mot ondskan. Han målar upp ett domedagsscenario. Detta domedagsscenario är att mänskligheten kommer att utraderas när nominalismen, som är en del av The Great Reset, avskaffar konceptet kön. När detta händer är resultatet att den kollektiva identiteten dör och detta är då ett tecken på att mänskligheten dör ut, enligt Aleksandr Dugin.

3. Diskussion och slutsats

I denna del kommer jag att sammanfatta vad jag har kommit fram till i analysdelen gällande mitt ämne Aleksandr Dugins apokalyptik. Jag kommer också att gå på djupet gällande hans apokalyptik som han skriver om i sin bok. Frågeställningarna som står i syfte-delen kommer att besvaras för att se om jag har fått mina frågor om Dugins apokalyptik, konsekvenserna för den, betydelsen för termerna *The Great Reset* och *The Great Awakening* besvarade i min analys.

³⁶ O’Leary, ”Time, Evil, Authority”, 53.

Målet med kandidatuppsatsen var att komma fram till hur apokalyptiken ser ut hos den religiöst, högerinriktade Aleksandr Dugin som beskrivs som Dugin's hjärna. I Dugin's bok *The Great Awakening vs The Great Reset*(2021), var det viktigt att undersöka hur apokalyptiken är utformad i boken. Samtidigt var det betydelsefullt att se om det finns några konsekvenser för Dugin's apokalyptik. Slutligen var det angeläget att analysera bokens innehåll, för att förstå tankegångarna som präglar Dugin's världsbild. En världsbild som mycket tydligt består av ett anti-globalistiskt anti-liberalt tankesätt. Dessutom har han en stor misstänksamhet gentemot västvärlden, vilket framgår i boken.

Efter att ha granskat Dugins verk *The Great Awakening vs The Great Reset* kan man konstatera att det är en bok som är starkt kritisk mot liberalismen och globalismen. Det är en bok som riktar sig till alla de som är starkt kritiska till västvärlden och dess projekt som kommer därifrån. Västvärlden beskrivs som de onda, medan alla som är kritiska till globalismen och liberalismen beskrivs som goda. Framst Ryssland, kan man konstatera är de goda enligt Dugin, eftersom landet målas upp som ett unikt land, vars värderingar är långt ifrån västvärldens. Värderingarna består av anti-liberalism, anti-globalism och anti-nominalism. Boken är också starkt präglad av en starkt högerorienterad anda. Trump lyfts fram som en motståndare mot Biden och The Great Reset. Dessutom lyfts högerpopulismen fram som något positivt, som bör användas för att bekämpa liberalismen.

Samtidigt som boken är högerorienterad, vänder sig Dugin till alla de som håller med om att globalism och liberalism är fel. Han riktar sig till socialister och folk med olika religioner och kulturer som han vill ska ansluta sig till The Great Reset's motpol, rörelsen The Great Awakening. Förutom att Dugins bok visar ett sken av högerpolitik, är den också starkt religiös präglad. I boken kan man se en apokalyptisk världsbild som visar sig då Dugin talar om att Ryssland bör agera som katechon, genom att hålla ondskan borta från världen. Efter att ha analyserat Dugins bakgrund ger det en förståelse till varför han skrev verket. Verket utgår från högerextrema tankar, en anti-globalism, eskatologiska tankar som Dugin har förespråkat långt innan verket publicerades. Förutom det är han en förespråkare för neo-eurasianism som är en rörelse som utgår från att lyfta fram Rysslands storhet som ett unikt land.

I Dugins apokalyptik förhåller han sig till de tre topikerna ondskan, tid och auktoritet. När det gäller ondskan, förhåller han sig till den i sitt verk genom att måla upp globalister, liberaler och de som förespråkar politiken som The Great Reset för som de onda. De goda är alla de

som har ”vaknat upp” och som har sett allt elände som kommer från projektet The Great Reset. Eländet som Dugin menar kommer av The Great Reset är censur, kontroll av människor, utveckling av teknologi som kommer att ersätta mänskligheten, samt genuspolitiken som enligt boken också bidrar till att mänskligheten försvinner. Det typiska draget för Dugins apokalyptik är att han använder sig av ont mot gott. ”De onda” som i detta sammanhang är liberalerna och globalisterna håller på att vinna ju mer tiden går. Ett annat mycket tydligt exempel på att Dugins apokalyptik är när han skriver om liberalismens historia, hur den historiskt sett fick sin nuvarande form som är globalism. Han beskriver hur den växer från nominalism till sin nuvarande form och betonar att allt det som har hänt under dess historia har lett till det som liberalismen håller på med idag. Man kan tolka det som att Dugin menar att den ”ondskan” som liberalismen förespråkar idag har byggts upp genom historien. Det apokalyptiska är att ondska är något som enligt den apokalyptiska diskursen byggs upp i världen över tid. Detta gör att Dugin behandlar de båda topikerna ondska och tid.

Ett annat tydligt exempel på Dugins apokalyptik är när han lyfter fram om en strid mellan liberalism och antiliberalism. Han betonar att striden handlar om Biden eller frihet. Dugin framställer alltså en strid mellan ont och gott. Biden representerar ofrihet, som för de flesta innebär något negativt. Friheten står enligt Dugin de som står bakom motståndet mot Biden och liberalismen i USA där striden förväntas äga rum.

Dugin förhåller sig till den apokalyptiska topiken tid genom att tala om att det finns ett slut på historien. Detta tas upp när han talar om att den ryska historien har skapat en övertygelse hos ryssarna att de står inför något stort. Dugin talar även om en rysk historisk mission som Dugin menar misslyckas om projektet The Great Reset segrar. Det apokalyptiska är att det talas om ett slut som börjar när Ryssland förlorar mot projektet The Great Reset.

När det gäller topiken auktoritet, förhöll sig Dugin till den när han beskrev Ryssland som Katechon, den kraft som håller ondskan, antikrist borta. Detta är det tydligaste exemplet som gör att Dugins text får ett starkt apokalyptiskt sken. Dugins användning av denna term ger en kristen apokalyptisk betydelse till hans verk eftersom ordet förekommer inom den kristna religionen. Samtidigt som man kan se att Dugin fungerar som en auktoritet kan man konstatera att Ryssland har den viktigaste rollen som auktoritet inom The Great Reset. Detta eftersom Dugin betonar hur viktigt landet är för att leda rörelsen The Great Awakening mot projektet The Great Reset.

Frågan vad Dugins apokalyptik i sin bok har för konsekvenser togs upp i syftet och är viktig för att förstå vad Dugins bok leder till. Jonas Gabrielsen skriver i sitt verk *Topisk kritik* om att det finns allmänna topoi och topiken konsekvens tillhör det. Topiken konsekvens används för att man ska kunna finna stoff när man vill ta reda på vad något får för konsekvenser.³⁷ Det man kan se är att boken inte är tillgänglig att köpa på internet. Konsekvensen blir alltså att boken utesluts. Eftersom boken genom sin apokalyptik kritiserar västvärlden på ett aggressivt sätt kan man säga att om boken inte redan är bannlyst finns det stor risk att den kan bli det i många länder. Att bokens tillgänglighet är svag gör att en annan konsekvens blir att många människor som Dugin riktar sig till i världen, inte kan ta del av hans verk. Bokens syfte är att folk ska kunna bli övertygade av budskapet i *The Great Awakening vs The Great Reset*, och att de symboliskt sett ska ta av sig slöjan som skymmer ”sanningen”. Bokens syfte kommer inte att uppnås eftersom folket som Dugin riktar sig till kan inte läsa boken och skapa ett motstånd mot den påstådda ondskan som är projektet The Great Reset. Boken är skriven på engelska och riktar sig till en västerländsk målgrupp som potentiellt kan ta till sig av det apokalyptiska budskapet. Eftersom boken inte är tillgänglig i västvärlden kan den inte få en stark genomslagskraft. Man kan konstatera att konsekvensen av apokalyptiken i *The Great Awakening vs The Great Reset* inte blir stor på grund av dess tillgänglighet som är svag.

Käll- och litteraturförteckning

Källor

Hanlon, Tim, ”Vladimir Putin’s guru says ‘nuclear apocalypse likely’ if Russia faces Ukraine defeat”, *Mirror*, 2022-09-22,

<https://www.mirror.co.uk/news/world-news/vladimir-putins-guru-says-nuclear-28051037>

Ramzy, Austin, Troianovski, Anton, ”Aleksandr Dugin, a chief promoter of Russia’s war in Ukraine, is sometimes called ‘Putin’s philosopher.’ ”, *The New York Times*, 2022-08-21,

<https://www.nytimes.com/2022/08/21/world/europe/who-is-aleksandr-dugin.html>

Sandford, Alasdair, ”Aleksandr Dugin: Who is ‘Putin’s brain’ and what is his view of Russia’s war in Ukraine?”, *Euronews*, 2022-08-22,

³⁷ Jonas, Gabrielsen, ”Topisk kritik”, *Retorikkens aktualitet : Grundbog i retorisk analyse*, 2006, 141-164.

<https://www.euronews.com/2022/08/22/aleksandr-dugin-who-is-putins-brain-and-what-is-his-view-of-russias-war-in-ukraine>

Semonsen, Robert, "Did Aleksandr Dugin's Neo-Eurasianism Inspire Russia's War in Ukraine", *The European Conservative*, 2023-04-14, <https://europeanconservative.com/articles/commentary/did-dugins-neo-urasianism-inspire-russias-war-in-ukraine/>

Vergara, Daniel, "Den Duginska fascismen sveper över Ryssland", *Expo*, 2022-08-21, <https://expo.se/den-duginska-fascismen-sveper-over-ryssland>

Litteratur

Carleheden, Jenny, "Eurasianism in Sweden - the reception of Dugin's theories in Swedish identitarian forums, *Lunds Universitet*, våren 2023, 1-40.

Denvall, Sofia, "Med tron som vapen - Legitimering av våld och död hos en japansk religiös sekt", *Lunds Universitet*, hösten 2005, 5-38.

Dugin, Aleksandr, *The Great Awakening Vs the Great Reset*, Arktos, 2021, 4-61.

Gabrielsen, Jonas, "Topisk kritik", *Retorikkens aktualitet : Grundbog i retorisk analyse*, Hans Reitzels Forlag, 2006, 148.

Hagemeister, Michael, "The Third Rome Against the Third Temple: Apocalypticism and Conspiracism in Post-Soviet Russia", *Handbook of Conspiracy Theory and Contemporary Religion*, Brill, 2018, 423-442.

Lindberg Rasmussen, Lilith, "Eskatologiska idéer i Ryssland", *Academia*, 2013-11-07, 1-8.

Melin, Kristina, "A New Russian Idea?: Neo-Eurasianist Ideas in the Russian Presidential Addresses to the Federal Assembly 2014-2016", *Uppsala Universitet*, 2017, 4-30.

O'Leary, Stephen D, *Arguing the Apocalypse: A Theory of Millennial Rhetoric*, Oxford University Press, 1998, 20-51.

Shnirelman, Victor, "Alexander Dugin: Between Eschatology, Esotericism, and Conspiracy Theory", *Handbook of Conspiracy Theory and Contemporary Religion*, 443-460.